

Fremtidens oppvekststruktur 2025–2028

Høringssvar

Til: Rana kommune

Fra: FAU Selfors

Dato: 14.05.25

FAU ved Selfors barneskole takker for muligheten til å gi innspill i en viktig og omfattende prosess som vil få stor betydning for barn og familier i Rana kommune. Vi setter pris på at kommunen har lagt til rette for en inkluderende dialog i arbeidet med ny oppvekststruktur, og at politiske beslutningstakere har vært lyttende og oppriktig interesserte i innspill. Med dette høringssvaret ønsker vi å bidra med våre perspektiver, særlig med fokus på barnets beste og hvordan pedagogisk kvalitet kan ivaretas på en bærekraftig og trygg måte gjennom eventuelle endringer. Vi peker på særlig tre punkter der vi mener det kan være rom for forbedring i prosessen videre.

1. Barnets beste må være et overordnet hensyn

"Barns beste" er et grunnleggende prinsipp i barneretten som gjelder i alle saker som involverer barn. På systemnivå, slik vi forstår det, handler dette om hvordan prinsippet ivaretas i beslutninger, retningslinjer og strukturer som påvirker barns liv. Det er ikke begrenset til individuelle avgjørelser, men omfatter hvordan lover, politikk, tjenester og ressurser organiseres for å fremme barns rettigheter og velferd som helhet. Målet er å sikre at barns beste blir en styrende faktor på et overordnet nivå.

Barns rett til medvirkning er forankret i juridiske og etiske prinsipper, spesielt i FNs barnekonvensjon og norsk lovgivning. Tre sentrale prinsipper danner grunnlaget for denne retten:

1. Respekt for barnets menneskeverd og egenverdi: Barn er selvstendige individer med rettigheter og verdighet. De har krav på å bli hørt og respektert for sine synspunkter, uavhengig av alder.
2. Barnets beste (FNs barnekonvensjon artikkel 3): Alle handlinger og beslutninger som involverer barn, skal ta hensyn til hva som er til barnets beste. Barns medvirkning er en viktig del av dette, da deres synspunkter gir verdifull innsikt i hva som tjener deres interesser.
3. Barnets rett til å bli hørt (FNs barnekonvensjon artikkel 12): Barn har rett til å uttrykke sine meninger i saker som angår dem, og deres synspunkter skal tillegges vekt i tråd med alder og modenhet. Dette prinsippet er integrert i norsk lov og praksis.

Disse prinsippene understøtter ideen om at barn er aktive subjekter med egne rettigheter. Det er derfor avgjørende at barnets stemme blir tatt på alvor i alle saker som angår dem. I høringsnotatet fremgår det at barnets beste er ivaretatt gjennom artikkel 12 hvor barn har fått mulighet til å uttrykke sine meninger. Vi i Selfors FAU vil understreke at det i vurderingen av fremtidig oppvekststruktur må vises til og aktivt etterleves forpliktelsen i FNs barnekonvensjon artikkel 3, som slår fast at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved alle beslutninger som berører barn. Dette innebærer at hensyn til barns læringsmiljø, sosiale tilhørighet, trygghet og utvikling må tillegges betydelig vekt, og dokumenteres konkret i vurderingene som gjøres. Det er ikke tilstrekkelig å vise til barns

medvirkning (artikkel 12) alene. Særlig viktig er dette i en sak hvor barnets beste er vurdert og veid opp mot økonomiske og strukturelle hensyn.

En barnerettighetsvurdering skal føre til bærekraftige beslutninger og ivareta demokratiske hensyn (barneombudet.no). Ifølge barneombudet skal en vurdering av barnets beste i viktige beslutninger være en del av hele prosessen. Om økonomiske hensyn har lik eller høyere prioritet, og eventuelt overgå barnets beste, skal prosessen være grundig dokumentert og overveid. Selfors FAU ønsker et tydeligere transparens i hvordan det er jobbet med barns medvirkning til barnets beste fra starten av denne prosessen (fra forslag om renovering av skoler) til slutten av prosessen (fremlegg av alternativ for vedtak).

2. Pedagogisk kvalitet

Det kommer frem av høringsnotatet at større enheter antas å gi økt kvalitet, særlig begrunnet i bedre tilgang på pedagoger, vikarer, støttetjenester og større fleksibilitet. Vi vil understreke at dette premisset forutsetter en vesentlig omorganisering av praksis og struktur i barnehage og skole. Overgangen til større enheter kan gi betydelige utfordringer, særlig for sårbare barn og elever både i form av omstilling og redusert nærhet mellom barn, ansatte og ledelse.

Større enheter gir økt fysisk og organisatorisk avstand mellom ledelse, pedagoger og barn, noe som kan svekke det relasjonelle fundamentet som er avgjørende for læring, trivsel og eventuelt tidlig oppdagelse av barn med spesielle behov. Det kommer ikke tydelig frem i høringsnotatet hvordan konsekvensene av en slik strukturendring er vurdert når det gjelder pedagogisk kvalitet i praksis, utover tilgang på kompetanse. Kvalitet i barnehage og skole handler ikke bare om formelle kvalifikasjoner, men også om rammevilkår for relasjonsarbeid, tilstedeværende ledelse og lokal tilpasning.

Vi i Selfors FAU ber om at det i det videre arbeidet redegjøres konkret for hvordan omstillingens konsekvenser, både kortsiktig og langsiktig, for det pedagogiske arbeidet og barnets beste, jf. barnekonvensjonens artikkel 3 og 29, er blitt vurdert. Større enheter i seg selv løser ikke utfordringene med bemanning og rekruttering, og kan i noen tilfeller forverre dem hvis ikke strukturen rundt er tydelig og hensiktsmessig utformet.

3. Forankring i faglighet og medvirkning

En god oppvekststruktur må handle om mer enn effektiv arealbruk. Den må først og fremst bygge på kunnskap om barns behov og hvordan tjenester best kan organiseres for å møte dem. Vi i Selfors FAU savner en tydeliggjøring av hvordan faglige vurderinger og erfaringer fra rektorer, lærere, barnehagelærere, fagarbeidere og andre ansatte i barnehager og skoler er trukket inn i utarbeidelsen av forslagene til ny struktur. Dette er fagpersoner som sitter med verdifull og praksisnær kunnskap om hva som gir barn gode rammer for læring og trivsel. Vi har stor tiltro til lærere og rektorer i Rana kommune, og vi mener at nå er tiden inne for å lytte til dem.

For å kunne sikre barnets beste og pedagogisk kvalitet i tråd med nasjonale føringer og barnekonvensjonen, bør deres innsikt inngå som en vesentlig del av kunnskapsgrunnlaget. Vi ber derfor om at kommunen redegjør for hvordan denne profesjonskunnskapen er

innhentet og vektlagt. Dersom dette ikke er gjort ber vi om at det planlegges en bredere involvering av fagpersonell før endelig vedtak fattes.

Vi har forståelse for at Rana kommune står overfor krevende økonomiske prioriteringer og demografiske endringer som krever omstilling. Samtidig mener vi det er avgjørende at de tiltakene som velges faktisk gir den ønskede økonomiske effekten, uten å sette for store belastninger på barnas hverdag og kvaliteten i tjenestene. De foreslåtte strukturendringene reiser betydelige spørsmål knyttet til både kapasitet, barnets beste og den pedagogiske kvaliteten på kort og lang sikt. Vi frykter at summen av disse konsekvensene vil kunne undergrave målet om en bærekraftig og trygg oppvekststruktur, også økonomisk.

Vi håper derfor at våre innspill kan bidra til at det tas kloke og helhetlige beslutninger, der barnas beste og den faglige kvaliteten får reell tyngde i vurderingen, og hvor endringer gjøres med nødvendig forutsigbarhet.

FAU Selfors